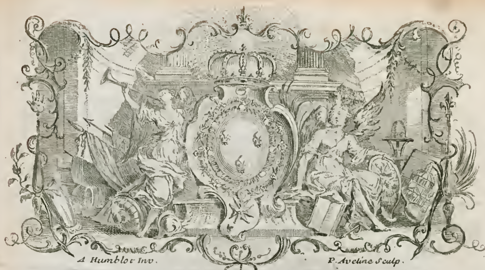

D. O. M.

THESES ANATOMICÆ
ET
CHIRURGICÆ.

VARIIS corporis humani noxiis à Chirurgo medelam afferri non poſſe, niſi Phyſiologiæ, Hygienes, Pathologiæ, Therapeutices Anatomiæque præſertìm principia apprimè calluerit, apud omnes in confeſſo manet. Bubonis venerei in glandulis præcipua ſedes ; itaque de illo acturi, glandularum ſtructuram, differentias & uſus per quàm breviter in anteceſſum exponemus.

EX ANATOMIA.

I.

IN gyrum movetur ſanguinis maſſa quæ primo intuitu ex rubris & lymphaticis globulis omninò quaſi conflari videtur ; verùm

ſhanc humoribus diverſimodè configuratis, variâ indole prædits, uſibuſque diverſis inſervientibus turgere patet.

I I.

Ex his, alii, ut ſaliva, humor pericardii, peritonæi &c. à ſanguine ſecernuntur vaſis ſecreto-excretoriis, ut vocant; & extrà corpus tanquam inutiles ejiciuntur, aut cum ſanguine deviâ circulatione denuò miſcentur; lympha verò vaſis lymphaticis ab ipſo immediatè ſegregatur, peculiarem circuitum ſubitura. His operationibus peragendis præcipuè inſerviunt glandulæ, quas in ſecernentes, lymphaticas & nothas vel ſpurias dividimus. An ſecernant? an lympham perficiant hæ ultimæ? ob rei difficultatem hactenùs liquidò determinare non potuerunt Anatomici; idcirco tale nomen aliundè à nonnullis indicatum illis imponere juvat. e. g. Thyroidea.

I I I.

Corpusculum quodvis ex vaſis omnimodè intertextis conflatum, extùs peculiari membranâ cinctum, intùs cavum & canali excretorio donatum glandulæ ſecernentis nomine inſignitur; pars vero ſubſtantiâ, fibrosâ, parenchymatosâ, veſiculosa nec non lymphaticorum ſurculis prædita, nervis, ſanguiferiſque vaſis irrigata, duplici involucro incluſa, magnitudine & figurâ varia, glandula lymphatica audit: ſecernentes; ſalivales, pancreaticæ, &c. Lymphaticas è contra; meſaraicæ, jugulares, inguinales &c. glandulæ probant.

I V.

Quædam ex his omnibus ſunt conglobatæ ex unico corpuſculo conſtantes; ſive ſecernant, ut inteſtinales Peyeri & Peklini; &c. Hæ in craſſioribus ſolitariè, illæ verò in tenuioribus inteſtinis racematim congeſtæ villoſam tunicam inter & celluloſam Albini utræque ſitæ; ſive lympham perficiant, quales ſunt axillares &c. Quædam conglomeratæ, quæ ex pluribus ſecernentibus ſimplicibus adunatis, unicâ communi tunicâ celluloſâ ſimul involutis; componuntur. e. g. pancreas &c. Compoſitæ & ſimplices à Boerrhaavio nuncupantur.

V.

A ſitu, figurâ, magnitudine; colore, conſiſtentiâ, uſu & munere prædictas partes innumeras accepiſſe denominationes,

tam omnibus notum, ut hîc verbis indicare prolixiùs necessum non existimemus.

V I.

SECERNENTIUM glandularum usus est liquidum secretum vel extrà cutim propellere ut subcutaneæ aut sebaceæ fortasseque sudoriferæ, Miliares dictæ; vel in cavum quoddam stillatìm infundere ut foràs eliminetur, internè-ve absorbetur, aut partìm intùs partìm extus, & sanguini mediatè vel immediatè rursus insinuetur, ut in pituitariis nasi, plexûs choroidei, salivalibus, gastricis, innumerisque aliis conspicuum.

V I I.

CIRCA secretiones variæ propositæ fuerunt sententiæ mechanicis legibus non æquè consonæ; cùm verò natura ubique suis in operibus simplex sit constans & uniformis, hinc illis assentimur qui vasorum osculis, liquido per illa transituro paulò majoribus eas perfici contendunt. Ubi excretio momentanea & deest receptaculum commune ad recipiendum & quodam temporis spatio fovendum & asservandum liquorem à vicinis partibus segregatum, ibi glaudulam adesse censemus. Ex hoc fundamento ab aliis secretionum organis folliculo duntaxat & canali excretorio ex illo prodeunti glandulas differre, ad secretionem nihil præstare sed receptorii tantùm officio fungi, & cerebrum, renes &c. è numero illarum eximendos esse cuivis attendenti facilè obvium.

V I I I.

MANIFESTUS licet haud sit glandularum lymphaticarum usus, attamen illas lymphæ elaborationi inservire omnibus fere cum Anatomicis autumamus. Hæ glandulæ vasis equidem sanguineis & nervis irrorantur; verùm quamnam sequuntur viam? In interiori liquidum lymphæ mutationi aut ipsius perfectioni idoneum evomunt-ne? Illæ opiniones etsi veritati proximæ uberiori Anatomicorum disquisitioni committendæ.

EX CHIRURGIA.

Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.

I.

TOT & omnium ſæviſſima ex impuro concubitu naſcuntur mala, quot ex legitimo amplexu amœnitates & deliciæ exurgunt. Malorum catervam parit omnesque corporis partes immaniter depaſcit tabes venerea, ſanguinem aut potiùs lympham inficit id morbi genus; Prothei ad inſtar innumeras agit tragœdias, & gonorrhœam, cancros, artuum dolores, exoſtoſes, bubones &c. producit; hos ultimos tantùm pertractare animus eſt.

I I.

TUMOR durus, renitens, plus minus-ve dolens, ad ſuppurationem ut plurimùm difficilè vergens, inguinales, jugulares, parotides, &c. glandulas occupans; à coitu impuro, lactatione &c. mediatè vel immediatè exortus, Bubo nuncupatur.

I I I.

AB eſſentiâ, tempore, ſitu, accidentibus varias mutuatur differentias; unde eſſentialis aut primitivus, criticus aut ſymptomaticus meritò dicitur; pudendagræ quandoque comes; luem veneream quandoque indicat.

I V.

ESSENTIALIS ex impuro congreſſu immediatè vel paulò poſt prodit; ſymptomaticus è contrà, ſupreſſæ parciùs-ve fluenti gonorrheæ ſuccedit; cancros veretri in viris aut pudendi in fæminis comitatur, vel nullâ proximè prægreſſâ cauſâ manifeſtâ ſupervenit.

V.

PHLEGMONEM, ſchirrum, œdema æmulantur bubones. Ovi columbini, gallinacei, pugni quandoque molem adæquant. Alterutrum vel utrumque inguen infeſtant. Nunc unicam, nunc plures infarciunt glandulas.

V I.

Lympha lue infecta & in glandulis inguinum convecta, inibi sistitur, coagulatur, unde ingurgitatio, tumor, incipiente malo exiguus; novo lymphæ jugiter fluentis aggestu iterùm distenduntur glandulæ & crescit tumor; inflatione dolet, calet, pulsat, & phlegmonosus, aut indurescit & schirrosus, vel tandem mollior fit saltem superficie tenùs & œdematosus subnascitur bubo.

V I I.

Phlegmonodes facilè resolvitur, si non in suppuratum vertit; Schirrodes verò difficillimè & ad duritiem propensiùs accedit; facile quidem, quoad superficiem, resolvitur œdematodes bubo, liquidiori autem sero exhalato spissior fit lympha cellulis impacta & resolutioni aut suppurationi concipiendæ parùm idonea.

V I I I.

Sæpe sæpiùs incessus difficilis & ad statum pervenit bubo immutato cutis colore; glandulas prætereunte seminio venereo, sanguinem pervadit, totam illius massam lue inquinat, & similia in glandulis, diversa verò aliis in partibus procreat mala.

I X.

Bubones venerei, à benignis, pestilentialibus, strumosis, scorbuticis herniisque signis peculiaribus necnon symptomatibus facile distinguendi.

X.

Vel æqualem præbent superficiem & unica, vel inæqualem & plures seminio contaminantur glandulæ. Hi compositi, illi simplices vulgò denominantur. Si calor, dolor, pulsus in tumore sint insignes, phlegmonodem; si moderatiores, & prementis digiti vestigium facilè admittat & tardè dimittat, œdematodem; si tandem horum fermè expers durior remaneat & validè renitatur, schirrodem bubonem adesse certò pronunciabitis. Denique ægrum percontanti præcedentibusque attendenti judicatu facile an essentiales, an gonorrheæ cancrorum-ve comites, an syphilidis latentis indicia sint bubones venerei.

X I.

Essentiales, modo neceſſariæ adhibeantur cautelæ curatu faciles, difficiliores ſymptomatici. Phlegmonoſi, faciliùs œdematoſis & ſchirroſis reſolvuntur aut ſuppurant; hi enim in veri ſchirri plerumque & in carcinomatis aliquandò degenerant naturam; deliteſcentes periculoſiores habeantur.

X I I.

Pro diversâ bubonis naturâ varia medendi ratio; ad unum tamen idemque caput præcipuè revocanda. Pro luis venereæ indicio bubonem agnoſcunt Sapientiores Artis Magiſtri; hinc ipſum non ſolis topicis curationeque locali, ſed hydrargiroſi tutiùs impugnandum; hinc ipſius reſolutionem aut ſuppurationem ex topicis infidas concludimus.

X I I I.

Bubo eſſentialis, ex recenti lue oriundus leviori hydrargiroſi profligatur. Criticus verò, ſyphilidis vetuſtioris vulgò ſoboles, ampliori feliciter debellatur; variis pro re natâ in utroque non neglectis remediis topicis, vel internis ritè inter ſe conſociatis.

X I V.

Ante omnia præmittenda generaliora remedia; venæ ſectiones largâ copiâ ſi phlegmonodes, parciori ſi œdematodes aut ſchirrodes fuerit bubo; Cathartica leniora in priori, fortiora in aliis adhibenda; Balnea, diæta tenuis, potus diluens, aliaque imperanda.

X V.

Buboni plurima competit curatio localis, à variis topicis, ſcalpello cauſticis petenda. Cucurbitulæ à nonnullis laudatæ tanquàm inutiles rejiciantur.

X V I.

Resolutione, ſuppuratione, vel induratione frequentiorem exitum obtinet bubo. In priori caſu, anodina, emollientia, & reſolventia præſertim mercurialia tumori ſuperimponantur. Si ſuppuretur auctis accidentibus, anodina, maturantia, peptica admoveantur. Induratus denique ne malo novam anſam præbeat, ſi poſſibile, excidatur.

X V I I.

Resolutione, quantùm poſſibili, cautè tamen tentandâ curandus Bubo. Suppurat verò quandoque, & varia in hoc caſu,